

W 80 ROCZNICĘ URODZIN DOC. DR INŻ. STEFANA SZANCERA

PRZEDSŁOWIE

W dniu 1987.11.16 odbyło się uroczyste posiedzenie Rady Wydziału Budownictwa Politechniki Śląskiej poświęcone uczczeniu jubileuszu 80-lecia urodzin doc. dr inż. Stefana Szancera, emerytowanego nauczyciela akademickiego tegoż Wydziału i wieloletniego członka tej Rady.

Sylwetkę Jubilata oraz Jego dorobek naukowy i dydaktyczny scharakteryzował doc. dr inż. Stefan Mercik - dyrektor Instytutu Budowy Dróg i równocześnie kierownik Zakładu Geodezji Wydziału Budownictwa.

RYS BIOGRAFICZNY

Doc. dr inż. Stefan Szancer urodził się 4 lipca 1907 roku w Dąbrowie Górniczej, gdzie spędził dzieciństwo i lata młodości. Po ukończeniu Szkoły Powszechnej rozpoczyna naukę w szkole średniej i w roku 1929 zdaje egzamin dojrzałości uzyskując maturę w zakresie gimnazjum typu matematyczno-przyrodniczego.

W rok później podejmuje studia wyższe na Wydziale Inżynierii - Oddział Geodezji Politechniki Warszawskiej i po pozytywnym spełnieniu wszystkich wymogów uzyskuje w dniu 1935.12.15. dyplom inżyniera - geodety.

Już w marcu 1936 r. ówczesny inżynier S. Szancer podejmuje pracę na Wydziale Drogowym D.O.K.P. w Poznaniu odbywając tam praktykę. Po odbyciu praktyki zawodowej przenosi się do Katowic i od 1937.09.01 rozpoczyna pracę w Śląskich Technicznych Zakładach Naukowych w charakterze nauczyciela geodezji i matematyki na Wydziałach Budowlanym i Drogowym. Ta data jest znamieną w życiu zawodowym Jubilata, bowiem stanowi ona początek pracy nauczycielskiej, której poświęcił całe swoje pracowite życie, realizując powołanie pedagoga i wychowawcy młodzieży. Owocną i zaszczytną pracę nauczyciela szkoły średniej przerywa mu jednak wybuch drugiej wojny światowej.

W okresie okupacji niemieckiej zamieszkuje w swojej rodzinnej Dąbrowie Górniczej. Pracuje w firmie "Preussag" w Dąbrowie Górniczej i Sosnowcu, a także w kopalni węgla kamiennego "Flora" w charakterze technika mierniczego.

Po wyzwoleniu spod okupacji niemieckiej, już 14 lutego 1945 r. Doc. S. Szancer zgłasza się w Wydziale Urzędu Wojewódzkiego i obejmuje po raz wtóry stanowisko nauczyciela w Śląskich Technicznych Zakładach Naukowych w Katowicach. Swoim zaangażowaniem w proces nauczania i wychowania młodzieży, rozległą wiedzą fachową, dużymi zdolnościami organizacyjnymi, a równocześnie wrodzoną skromnością zwraca uwagę ówczesnych władz.

W październiku 1946 r. wykonując polecenie Głównego Urzędu Pomiarów Kraju w Warszawie, przystępuje do organizowania pierwszej na Śląsku Szkoły Geodezyjnej tzw. Gimnazjum Mierniczego, przemianowanego później w Technikum Geodezyjne - istniejące nieprzerwanie do dnia dzisiejszego w Katowicach. W tymże Technikum Jubilat oprócz nauczania przedmiotu pełni, do roku 1952, funkcję dyrektora, którą to nominację otrzymuje z rąk Prezesa Centralnego Urzędu Geodezji i Kartografii w Warszawie. Także w następnych latach utrzymuje ścisły kontakt z Technikum nauczając przedmiotu "geodezja inżyniersko-przemysłowa".

W roku 1950 powstaje w Katowicach Wieczorowa Szkoła Inżynierska Naczelnej Organizacji Technicznej. Jej współorganizatorem i wykładowcą na Wydziale Budowlanym jest doc. S. Szancer.

W uznaniu zasług i wkładu pracy w organizację tej placówki otrzymuje on w dniu 1953.01.15 nominację na Dziekana Wydziału Budowlanego, którą to funkcję pełni do roku 1955.

Równocześnie pismem Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego z dniem 1955.05.31 otrzymuje, nieistniejący dzisiaj, tytuł zastępcy profesora.

W latach 1955-60 już jako etatowy pracownik naukowy Politechniki Śląskiej w Gliwicach pełni funkcję kierownika Studium Wieczorowego Wydziału Budownictwa Przemysłowego i Ogólnego z siedzibą w Katowicach, pracując równocześnie na stanowisku starszego wykładowcy w Katedrze Geodezji, kierowanej przez prof. Michała Paszkiewicza.

Zmiana funkcji zatrudnienia związana była z przekształceniem Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej NOT w Studium Wieczorowe Politechniki Śląskiej w Katowicach.

Równolegle z pracą dydaktyczną i organizacyjną dostojny Jubilat prowadzi intensywne prace naukowo-badawcze, koncentrując się w szczególności nad zagadnieniem wpływu refrakcji bocznej na dokładność pomiarów geodezyjnych. W ramach tego problemu prowadził on między innymi badania modelowe oraz badania w warunkach naturalnych na zaporze wodnej w Pilchowicach, a publikowane rezultaty tych badań były wykorzystywane przez późniejszych badaczy tego zjawiska.

Uwieńczeniem tych badań była rozprawa doktorska, tematycznie związana ze zjawiskiem refrakcji i uzyskanie stopnia naukowego doktora nauk technicznych w roku 1961 na Wydziale Geodezji i Kartografii Politechniki Warszawskiej.

W roku 1967, w uznaniu całokształtu osiągnięć naukowo-dydaktycznych, pismem Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1967.07.07, otrzymuje tytuł docenta etatowego i nominację na kierownika Katedry Geodezji na Wydziale Budownictwa Przemysłowego i Ogólnego Politechniki Śląskiej w Gliwicach.

W roku 1969 w wyniku reorganizacji Katedra Geodezji zostaje przeniesiona na Wydział Górniczy, gdzie wchodzi w skład Katedry Geodezji i Ochrony Powierzchni pod kierownictwem prof. Tadeusza Kochmańskiego jako Zespół Geodezji Powierzchniowej.

W ramach nowej jednostki, w okresie 1969-1971, doc. S. Szancer pełnił funkcję zastępcy kierownika Katedry ds. naukowych.

Rok 1971 jest rokiem powrotu pierwotnego Zespołu ukształtowanego przez prof. M. Paszkiewicza na macierzysty Wydział Budownictwa i reaktywowania Katedry Geodezji pod kierownictwem doc. S. Szancera.

W tym samym roku, w wyniku kolejnej reorganizacji Uczelni, zostaje powołany Instytut Dróg i Mostów, w skład którego wchodzi m.in. Zakład Geodezji kierowany przez doc. dr inż. Stefana Szancera do 1977.09.30, to jest do czasu przejścia na emeryturę.

DZIAŁALNOŚĆ ZAWODOWA

Osobnym rozdziałem w życiu Jubilata była Jego działalność zawodowa w sferze praktycznego stosowania wiedzy geodezyjnej. Działalność ta ma znaczenia szczególne dla zniszczonej gospodarki regionu i kraju.

W latach 1948-49, na zlecenie Zjednoczenia Fabryk Cementu w Sosnowcu, pracuje na stanowisku głównego referenta w zespole ekspertów radzieckich do opracowania podkładów geodezyjnych dla budowy cementowni w Wierzbicy.

W okresie 1949-50 jest zatrudniony w Państwowym Przedsiębiorstwie Mierniczym w Kielcach jako kierownik grupy pomiarów terenów surowców mineralnych z siedzibą w Katowicach.

W latach 1950-63 pracuje w Okręgowym Przedsiębiorstwie Mierniczym w Katowicach kolejno na stanowiskach:

- kierownika Biura Terenowego w Gliwicach,
- inżyniera ds. wynalazczości i postępu technicznego,
- dyrektora,
- st. inspektora robót specjalnych,
- kierownika komórki informacji naukowo-technicznej i ekonomicznej.

Następnie, ulegając sugestiom Władz Uczelni, rezygnuje z dalszej pracy w Przedsiębiorstwie Mierniczym, poświęcając się całkowicie działalności dydaktycznej i naukowej na Politechnice Śląskiej w Gliwicach. Pracę tę wznowia powtórnie do 1.10.1976 r. na rok przed pójściem na emeryturę.

Obecnie doc. S. Szancer pracuje w niepełnym wymiarze godzin w Okręgowym Przedsiębiorstwie Geodezyjno-Kartograficznym w Katowicach na stanowisku doradcy dyrektora. Stanowisko to pozwala Jubilatowi na wykorzystywanie prac wykonywanych przez Przedsiębiorstwo do opracowania cennych analiz przynoszących efekty naukowe i ekonomiczne.

Między innymi prace Działu Służby Pomiarów Specjalnych wykonywane w kraju i za granicą wniosły dużo materiałów, które posłużyły Jubilatowi do matematycznego opracowania wyników pomiarów geodezyjnych wysokiej precyzji metodą statystyki matematycznej.

PUBLIKACJE

..f.

Pracowite życie i twórcza inwencja doc. S. Szancera zaowocowały wieloma cennymi opracowaniami w postaci podręczników i publikacji w czasopiśmie krajowych i zagranicznych, często o charakterze nowatorskim.

W zakresie podręczników wymienić można między innymi następujące pozycje:

- Geodezja przemysłowa, współautorstwo t. IV cz. II. PPWK, Warszawa 1955.
- Wybrane zagadnienia z geodezji przemysłowej. PPWK, Warszawa 1960.
- Pomiar specjale (praca zespołowa) Rozdz. V i VI PPWK, Warszawa 1964.

W branżowym miesięczniku o zasięgu ogólnokrajowym "Przegląd Geodezyjny" godne uwagi są niżej wymienione tytuły publikowane w poszczególnych latach:

- Zastosowanie wyznaczników do podziału trójkątów (nr 9-10/48).
- Analiza średnich błędów współrzędnych punktów poligonowych w ujęciu rachunku krakowianowego (nr 4/50).
- Obliczanie wcięć za pomocą różnic logarytmicznych metodą kolejnych przybliżeń (nr 10/51).
- Badanie dokładności przebiecia tunelów przy budowie metro z zastosowaniem elipsy średnich błędów (nr 7/52).
- Zastosowanie ściennych znaków poligonowych do zdjęć sytuacyjnych na terenach zakładów przemysłowych (nr 1/54).
- Wyniki pomiarów doświadczalnych dla zbadania możliwości stosowania przy niwelacji III i IV-klasy celowych o długości 75 i 100 m (nr 5/57).
- Zagadnienia geodezyjne w rozbudowie urządzeń telewizyjnych (nr 8-9/59).
- Zastosowanie termistorów do wyznaczania przyrostów termicznych przymiarów geodezyjnych (nr 3/69).

- Zastosowanie geodezji inżynierskiej w niektórych problemach kosmicznych (nr 1/78).
- Geodezyjne aspekty trasowania linii radiowych (nr 11/78).

Poza wspomnianą już rozprawą doktorską recenzowaną przez prof. dr Stefana Hausbrandta, wymienić należy dwa artykuły w Zeszytach Naukowych "Geodezja" Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie na temat:

- 1) Równoważność błędów obserwacji liniowych i kątowych w osnowach geodezyjnych dla realizacji precyzyjnych urządzeń przemysłowych (1980).
- 2) Próby eksperymentalnego wyznaczania dokładności pomiaru kierunków do stabilizacji konstrukcji masztów radiowo-telewizyjnych (1987).

W dniu 18 marca 1987 Oddział Geodezji PAN w Krakowie zatwierdził do publikacji artykuł na temat: "Refrakcja brzegowa przy pomiarach odkształceń niektórych typów zapór wodnych - na podstawie badań modelowych".

W wydawnictwie Wyższego Urzędu Górniczego w Katowicach pt. "Ochrona Terenów Górniczych", doc. S. Szancer publikuje w roku 1987 kolejny artykuł pt. "Zastosowanie statystyki matematycznej do oceny dokładności wzorów teoretycznych wyznaczających deformację górotworu i powierzchni.

W latach 1966-67 w Instytucie Fizyki Stosowanej Politechniki Wrocławskiej, pod patronatem doc. S. Szancera zostały wykonane badania laboratoryjne na modelach, dotyczące tematu: "Refrakcja pozioma w polach o symetrii kołowej - praca dotychczas nie publikowana.

REFERATY

O wielokierunkowych zainteresowaniach Jubilata świadczy także ilość referatów wygłoszonych na sympozjach krajowych i zagranicznych, z których wymieniamy:

- II Sympozjum FIG - Bonn RFN 25-27 oktober 1978 "Ausgewählte Probleme des Refraktionseinflusses auf die Industrievermessungen höchster Genauigkeit".
- III Sympozjum FIG - Budapest WRL November 1982 "Ausgewählte Probleme der Deformationsmessungen von R-T Stahlmasten mit geodätischen Methoden".
- IV Sympozjum FIG -- Katowice 9-16.06.1985 "Sttistisch-mathematische Analyse der Parametr horizontalen Deformationen von Krangleisen".

Wymienione referaty zostały wygłoszone w ramach posiedzeń VI Komisji Międzynarodowej Federacji Geodezyjnej (F.I.G). Jako członek (od 1960 r.) Polskiego Towarzystwa Astronautycznego, na konferencji zorganizowanej przez Instytut Fizyki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach na temat "Wybrane problemy geodezji satelitarnej", doc. S. Szancer wygłosił referat pt. "Zastosowanie geodezji inżynierskiej w niektórych problemach astronomicznych.

ODZNACZENIA - NAGRODY

W dowód uznania swej owocnej działalności dydaktyczno-wychowawczej i naukowej doc. S. Szancer otrzymał kolejno:

- Złoty Krzyż Zasługi - 1954
- Medal X-lecia PL - 1955
- Złotą Odznakę za Zasługi w Geodezji - 1960
- Złotą Odznakę Zasłużonemu w Rozwoju Woj. Katowickiego - 1965
- Medal za szczególne zasługi dla rozwoju Politechniki Śląskiej - 1977
- Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia - 1977
- Medal Komisji Edukacji Narodowej - 1977
- Odznakę Honorową Zarządu Głównego Stow. Geod. Polskich - 1977
- Tytuł - Zasłużony pracownik Przedsiębiorstwa Geodezyjno-Kartograficznego - 1977
- Dyplom specjalizacji I stopnia od Ministerstwa Budownictwa i Gospodarki Przestrzennej za twórcze osiągnięcia zawodowe w zakresie analizy dokładnościowej geodezyjnych pomiarów inżynierskich - 1987
- Nagroda Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki - 1977
- cztery nagrody rektorskie za osiągnięcia w pracach naukowych, dydaktycznych i wychowawczych (1961, 1964, 1965, 1977).

POSŁOWIE

Przedstawione osiągnięcia naukowe i zawodowe Jubilata określone zostały ilością prac naukowo-badawczych, publikowanych artykułów, referatów, ekspertyz oraz innych cennych oryginalnych opracowań.

Obiektywnie można jednak stwierdzić, że największym dorobkiem Jubilata są wykształceni na Ziemi Śląskiej geodeci, technicy i inżynierowie budownictwa, dla których geodezja jest ważnym elementem w pracy zawodowej i stanowi doskonale uzupełnienie ogólnej wiedzy fachowej, co dla gospodarki Regionu Śląskiego przedstawia wartości niewymierne. Fakty te zostały dostrzeżone i docenione przez Władze macierzystej Uczelni.

W rocznicę urodzin Jubilata, to jest w dniu 1987.07.04 Rektor Politechniki Śląskiej, za pośrednictwem Dyrekcji Instytutu Budowy Dróg, przesłał na Jego ręce specjalny adres gratulacyjny.

Opracowali:

Gliwice, marzec-kwiecień 1988 r.

Stefan Mercik

Tadeusz Powroźnik